

SİYASETTE ERDEM VE ERDEMSİZLİK...

Doç. Dr. Erol KÖKTÜRK

Harita Mühendisi

Siyaset kuşkusuz çok değişik nitelemelerin ve tanımların konusu olmuştur. Olma özelliğini de sürdürecektir. Olumlu-olumsuz değerlendirmeler biçimindeki bir sınıflandırmada ikinci grup adına şöyle bir tablo ortaya konabilir:

Siyasetin nankör bir iş olduğu kanısı yaygındır. Yüksek sesle söylenir bu yargı. Siyasete “kör kuyu,” diyenler vardır; siyaseti “lanetlikle,” suçlayanlar vardır; siyaset “yalancılıktır,” diyenler vardır; siyaset “dürüst adamların işi değil,” diyenler vardır; “siyaset iki yüzlülüktür,” diyenler vardır ve giderek siyaset “profesyonel bir iş,” diyenler var... “Siyaset kirlendi,” diyenlerin sayısı giderek çoğalıyor... Bunun sorumluları arandığında kimse üstüne bir şey alınmıyor...

Bu nitelemeler öznel değildir. Bunların halkın içinde yaygın olan düşünceler olduğu bilinmektedir.

Siyasetin dili olsa da konuşsa... Oysa siyasetin kendisi bu kadar haksız yakıştırmayı hak etmemiştir. “İçinde yaşadığımız toplum için daha iyi koşullar yaratmak amacıyla erke gelme ve onu kullanma,” anlamındaki siyasetin bu yakıştırmaların muhatabı olması düşünülemez. Ama siyasete bu yakıştırmaların yapılmasına neden olan, siyasete can veren insan faktörü, yani siyasetçilerdir.

Sevgili Bedrettin CÖMERT, “sanat sanat için mi, halk için mi?” konusunu tartıştığı bir yazısında, “...bir kunduracının bile, 'kunduracıca' bir işlevinin ve hizmetinin olabilmesi için, önce kundura yapmayı bilmesi gerektiğini,” söyler. Bizde ise her şey siyaset adına yapılır oldu... İyisi de, kötüsü de... Halk da, “siyaset değil mi canım, normal,” diyerek bu olumsuzluğu kanıksamış ve giderek onaylamış durumda... Ne yazık ki...

Kuşkusuz ilginç bir nokta, bir siyasi partiye üye olan herkes siyasetçi olup çıkıyor. Siyaset bilimiyle uğraşanlar bile bugünkü koşullarda bir siyasi partide çalışmaya cesaret edemez oldular. Çünkü “siyasette nitelik” giderek belirleyici faktör olmakta zorlanmaktadır. Evet Sokrates'in ünlü “oyları saymayınız, tartınız,” nitelemesi, bir avuntu olarak, zaman zaman bir sığınılacak liman olarak kaldı... Niteliği temsil edenler sonuçları belirlemede artık daha az etkili olabilmektedirler. Onlar yalnızca doğruları söyleyen, eli-yüzü düzgün insanlar durumunda kalmaktadırlar.

Bunun nedenini en güzel betimleyen kişilerden birisi, ünlü Fransız düşünür Jean Monnet... Şöyle diyor: *Siyasette “bir şeyler yapmak isteyenler,” ve “bir şeyler olmak isteyenler” vardır. Bir şey olmak için siyasete atılanların “bir şey yapacaklarına ilişkin” güvence yoktur. Çok özlü bir özet bu... Bizdeki siyasi yapıyla da örtüşüyor.*

Durum böyle olunca, siyaset kurumu, siyasi partiler tıkanıyor. Sorunlarla ilgili yeni çözümler konusunda tıkanıyor, yenileşme konusunda tıkanıyor, ülkeyle ilgili yeni projeler ve senaryolar

konusunda tıkanıyor... Giderek farklılaşamayan, birbiriyle aynılaşmaya başlayan siyasi partiler kümesi çıkıyor ortaya...

Böyle bir yapının sonucu, siyasetin kişiselleşmesi olmaktadır. Siyasi partiler, hele hele sosyal demokrat partiler de program partileri olma özelliklerini tehlikeye sokuyorlar. Büyük oranda liderin, önderin ve yöneticilerin karizmalarına aşırı bağımlı bir yapı ortaya çıkıyor.

Gerçekten siyaset, ülkemizde kişilere aşırı bağımlı bir toplumsal alan durumuna geldi. Öyle olunca da kişilere bağımlı bir gidişe yöneldi. Kişiler savrulduysa, ilkesizleşti; kişiler çıkar derdindeyse, yozlaştı; kişiler egoistse, bencilleşti; kişiler içten pazarlıklı ise, güvensizleşti...

Bu ve sayılmayan diğer örnekler çoğaldıkça, sonuçlar politikaya güveni sarsıcı boyutlara ulaştı. Bugün, buna neden olanlardan bazıları, politik etikten ve erdemden söz ederken, aslında bu güveni bilmem kaçınıcı kez sarsmış olmaktadırlar. Bunun sonucu, 1991 yılında yapılan bir sormacaya göre, halkın % 19.3'ü Türk Siyasal Sistemi'ne "çok", % 30.4'ü "oldukça" güvenmekte; % 26.8'i "pek", % 23.5'u "hiç" güvenmemektedir. Yani yuvarlatılırsa, halkın % 50'si, siyasete karşı güvensizlik içindedir.

Bu güvensizliğin kuşkusuz çok çeşitli nedenleri vardır. Ama Türk siyasetçisine güvensizliğin temelinde yatan çok önemli nedenlerden birisi, benim inancıma göre, güvensizlik yaratan kişilerin siyaseti kendileri için yapmalarıdır. Kendi özlemleri, beklentileri, egoları, çıkarları için yapılan siyaset, tutarsızlıkları da üretecektir. Böyle davranan bir kişinin savrulması, yalpalaması, ilkesizleşmesi kadar doğal bir şey olabilir mi? Kişi, mücadelesini öznel beklentilerine dayandırdığında, hatalar ardı sıra gelecektir. Tersinin olabilmesi, çok iyi aktör olmayı gerektirir.

Bunun panzehiri, siyaseti bir toplumsal sorumluluk olarak yapmaktır. Böylesi bir siyaset kültürüne ülkemizin çok fazla gereksinmesi bulunmaktadır. Kişiselliklerinden arınmış siyasetçiler mücadeleyi belirlediklerinde, şimdiki hastalıkların önemli kısmı sağaltılmış olacaktır.

Siyasette erdem sorunu, günümüzün temel sorunlarının başında gelmektedir. Bu sorun yalnızca ülkemizle ilgili bir sorun da değildir. Geçen yıllarda İtalya'da, Fransa'da, İngiltere'de ve başka ülkelerde yaşanan olaylar, partilerinden atılan başbakanlar, canına kıyan üst yöneticiler, haklarında soruşturma başlatılan binlerce yetkili siyasi, bu sorunun evrensel bir sorun olduğunu bir kez daha gündeme getirdi.

Bu ve benzeri örnekler bir yandan insanları siyasetten soğuturken, bir yandan da siyasetin erdemli ellerde yürütümü gereğini pekiştirdi. Yani anti-tez ile tez bıçak sırtında buluşmuş durumda. Bugün neredeyse öyle bir noktaya gelindi ki, dürüstlük, erdemlilik, çıkara bulaşmama, bencil olmama, ideolojik tercihlerin önüne geçti... İnsanlar artık siyasetçinin ne dediğinden çok, bu özelliklere sahip olup olmadığına bakar oldu...

Siyasette erdemsizliğin temel dayanaklarından birisi, siyasal mücadelenin, temelde, seçilme yarışına indirgenmesidir. Bunun için her yolun "mubah" sayılması, gerçekçi olmayan propagandalar, iyi hatipliği kanıtlamaya dönük popülist söylevler, dayanaksız verilen sözler siyaset kurumumuzun genel özellikleri oldu.

Bu eğilimin siyaset bilimindeki babası ise, Floransalı Niccolo Machiavelli'dir (1469-1527). O'na göre amaca ulaşmak için bütün yollar ve araçlar meşrudur. Bu amaca ulaşırken, tüm ahlak kuralları bir yana bırakılmalıdır. Yani O'na göre politika ve ahlak iki ayrı şeydi, birbirlerinden ayrılmaları gerekiyordu.

Olumsuz bir yaklaşım bu. Ama bu olumsuzluk, siyaset bilimine çok ciddi bir katkıydı. Ve bu yaklaşımın yardımıyla, siyasal sistemimizin bugünkü durumunu, bazı siyasilerimizin (!) durumlarını daha iyi değerlendirebiliyoruz. Makyavelizm, bu konuda iyi bir anahtardır.

Siyasette gerçekçilikten uzaklaşma, ilkesiz davranışlar, yalnızca seçilmiş olma egoizmi, sonuçta oluşan güvensizlik, seçmenlerde kararsızlık yaratan temel etkindir. Bugünkü kamuoyu yoklamalarına göre seçmenlerin % 30-35 oranının kararsız duruma düşüşü, siyasal sistemimiz ve demokrasimiz adına ürküntü verici, ciddi bir tehlikeyi oluşturmaktadır. Siyasal istikrarsızlığın temel nedeni, makyavelist tutumlar olmaktadır.

Kuşkusuz insan makyavelist doğmaz, ama makyavelist olur. Erdemden ve etikten uzaklaşma bunun temel kaynaklarıdır. Erdem, bilgelik, yiğitlik, doğruluk, ölçülülük, tutarlılık, sevgi, etiksel iyilik, doğal olma, toplumsallık gibi öğelerin bileşkesidir. Bu öğelerin bir insan ölçüğünde oluşturduğu bütünsellik, erdemlin olgunluğunun ölçütüdür. Aslında erdemli ve ahlaklı olmak, doğal olan durumdur. Ama bugün sanki bu, ters dönmüşe benzemektedir. Özellikle 12 Eylül sonrası oluşan yeni toplumsal koşullarda ve 1983 sonrası oluşan siyasal süreçte, erdemli ve ahlaklı olmak, evet açıkca söylemek gerekirse, "enayilik" olarak görülmektedir. "Gemisini yürüten, kaptan," mantığı erdemliliğin unsurlarını kemirmiş ve insanları bencillığe sürüklemiştir.

Sevgiyi kendi dışımıza taşırmaktan vazgeçme, toplumu sevmekten ve toplumsal olandan uzaklaşma, bencilliği besleyen sapmalardır. "Dünya malı dünyada kalır," özdeyişi, özelin tutsaklığına karşı tarihten gelen bir özeti sunmaktadır. İşte yaşama bir anlam katma ve yaşıyor olmanın anlamını tatma, bu noktada kendi bencilliğini aşma olgunluğudur erdemlilik.

Bu nedenlerle erdemli insanların siyasette çoğalmaları, yetkili ve etkili kişilerin öncelikle yeterli olmaları, siyasal sistemimizin öncelikleri arasında yer almaktadır. Bu amaca belli oranlarda erişilmesi durumunda parlamentonun daha iyi işlemesi, demokrasimizin güçlenmesi ve kesintisizleşmesi olanaklı olabilecektir.

Siyasetin kendisi iyilikleri amaçlar. Geleceği bugünkünden daha iyi kılmayı erekler. Asıl olan, bunları gerçekleyecek insan faktörünün erdemli, yetkin, yeterli ve güven verici olmasıdır. Bu insanlar siyaset dışı durmadıklarında ve yetkili olduklarında, erozyona uğramış, hırpalanmış ve tıkanmış siyasal sistemimiz yeni açılımlar yaratabilecek ve halka daha çok güven vererek onunla bütünleşebilecektir.

Siyasetle ve sosyolojiyle makro ölçekte uğraşanlar, 21. Yüzyılın kitlelerde daha fazla teknoloji düşündürdüğüne dikkat çekerek şu değerlendirmeyi yapmaktadırlar: "21. yüzyılın en heyecan uyandırıcı atılımları, teknoloji sayesinde değil, insan olmanın ne anlama geldiğinin daha iyi anlaşılması sayesinde gerçekleştirilecektir." Bu haklı ve zamanlaması da doğru uyarıyı siyasal kurumlarımız ve siyasal niyetlerimiz ile ülke ve toplum çıkarları bağlamında bir kez daha değerlendirmenin zamanıdır.

Bu değerlendirmeye ciddi katkı sağlayacak bir yaklaşımı da Alman düşünür ve tarihçi HERDER getirmiştir: "*İnsan, aklını kullanmayı öğrenmeseydi, yaşayamazdı ve kendini ayakta tutamazdı; aklını kullanır kullanmaz, elbette binlerce hataya ve binlerce yanılığa giden kapı önünde açılıverdi, ama hemen aynı zamanda, bu hatalar ve yanılıklar sayesinde aklını daha iyi kullanmayı gösteren yol da önünde açılmış oluyordu. İnsan, hatalarını anlamayı ne kadar çabuk öğrenirse, onları düzeltmek için üstlerine ne kadar sağlam bir güçle varırsa, o kadar çok ileriye gider, insanlığı o kadar gelişir; insan, insanlığını yetkinleştirmek zorundadır, ya da kendi suçunun ağırlığı altında yüzyıllarca inleyecektir.*"

Siyaset yapanların, erdemsizlik yaparak, toplumsal gelişmeyi öteletecek, demokrasinin kökleşmesini yavaşlatacak, uzlaşma ve hoşgörünün toplum yaşamına yerleşmesini

geciktirecek, toplumsal paylaşmanın değil özel ıkarıcılığın yaygınlaşmasına neden olacak, tüm bunların sonucu toplumu yıllar boyu inletecek suçlar işlememeleri temel felsefe olmalıdır.

Son söz olarak; bunların temel felsefe olarak kabul de yetmez... Çünkü asıl olan felsefe öğrenmek değil, felsefe yapmak ve yaşamın her alanında uygulamak, somutlamaktır!..